

MENKUL KIYMET GELİRLERİNDE BEYAN ZAMANI

2020 yılına ilişkin gelir vergisi beyannamelerinin 31 Mart'a kadar verilmesi gerekiyor. Temettüler ile eurobondlar ve yabancı menkul kıymetlerden elde edilen menkul kıymet gelirleri için beyan uygulaması da devam ediyor.

Gerçek kişilerin 2020 yılında elde ettikleri gelirlerin beyanı mart ayının sonuna kadar devam ediyor. Menkul kıymetlerden elde edilen gelirler de bu dönemde beyan edilmeli. Gerçi başta borsa ve tahvil kazançları olmak üzere menkul kıymet gelirlerinin birçoğu kaynakta kesinti (stopaj) yoluyla vergilendiriliyor. Vergi kesintisi, işlemlere aracılık eden banka veya aracı kurumlar tarafından yapıldığı için yatırımcılar ayrıca beyanname vermiyor. Ama yine de bazı menkul kıymet gelirleri için beyan uygulamasının devam ettiğini hatırlatmakta fayda var. Buna, temettüler ile eurobondlar ve yabancı menkul kıymetlerden elde edilen gelirleri örnek olarak gösterebiliriz. Bu tür işlemlerde gelirin hesaplanması, beyanname verilmesi, verginin ödenmesi gibi tüm işlemlerin, geliri elde eden kişiler tarafından yapılması gerekiyor. Bu yazımızda, bireysel yatırımcıların 2020 yılında elde ettikleri menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilme usulüne yer veriyoruz.

BORSA KAZANÇLARI

Bireysel yatırımcıların, Borsa İstanbul'da (BİST) yaptıkları hisse senedi işlemlerinden oluşan kâr veya zarar, işleme aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından hesaplanıyor. Üçer aylık olarak belirlenen kazançlar üzerinden stopaj (vergi kesintisi) yapma yükümlülüğü de bu kurumlara aittir. Stopajın oranı menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senedi kazançlarında yüzde 10 (bir yıldan fazla elde tutulardan stopaj yapılmıyor), diğer hisse senetlerinde ise yüzde sıfır olarak uygulanıyor. Stopaj oranı ister yüzde 10, isterse de yüzde sıfır olsun, BİST'te gerçekleştirilen hisse senedi işlemlerinden sağlanan kazançlar, tutarı ne olursa olsun ayrıca beyan edilmiyor.

TEMETTÜ

Borsada veya borsa dışındaki şirketler tarafından gerçek kişi ortaklara dağıtılan kâr payları (temettü) üzerinden yüzde 15 oranında vergi kesintisi yapılması gerekiyor. Kaynakta kesilen bu vergi ile iş bitmiyor. Bazı hallerde bu gelirlerin gelir vergisi beyanname ile beyanı da söz konusu olabilir.

Alınan temettü gelirinin brüt tutarının yansı gelir vergisinden istisna. Kalan yansının 49 bin TL'den fazla olması durumunda, istisna sonrası kalan tutarın 'Menkul sermaye iradı' olarak beyan edilmesi zorunlu. Sonuç olarak, 2020 yılında brüt 98 bin TL'den (Yüzde 15 vergi kesildikten sonra net 83 bin 300) fazla temettü geliri elde eden bir yatırımcının bu gelirini beyan etmesi gerekiyor. Beyanname hesaplanan gelir vergisinden, temettüyü dağıtan kurum tarafından yapılan vergi kesintisinin tamamı düşülebiliyor.

TAHVİL VE BONO

Bireysel yatırımcıların, devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde ettikleri faiz ve alım satım kazançları üzerinden, banka veya aracı kurum tarafından yüzde 10 oranında vergi kesintisi yapılıyor. Ancak altına dayalı devlet iç borçlanma senetlerinden elde edilen gelirler için stopaj oranı yüzde 0 (sıfır) olarak uygulanıyor. Kaynakta kesilen vergi ister sıfır isterse yüzde 10 olsun bu gelirler için gelir vergisi beyanname verilmiyor.

EUROBOND FAİZİ

Eurobondlar ise Türk Hazinesi tarafından, döviz cinsinden yurtdışı piyasalarda ihraç edilen tahviller. Bu menkul kıymetlerden elde edilen gelirler üzerinden vergi kesintisi yapılmıyor. Bu nedenle bazı durumlarda gelirin beyan edilmesi gerekiyor. Döviz cinsinden kupon faizinin TL karşılığı, kupon tarihindeki Merkez Bankası döviz alış kuru kullanılarak hesaplanıyor. Bu tutar, 2020 yılı için geçerli olan 49 bin TL'lik beyan sınırının altında ise beyanname vermeye gerek yok. Sınırı aşması durumunda ise tamamının gelir vergisi beyannameinin 'menkul sermaye iradı' satırına yazılmak suretiyle beyan edilmesi ve hesaplanan verginin ödenmesi gerekiyor.

VADEDEN ÖNCE SATILIRSA

Eurobondların 2020 yılında satılması durumunda ise kazanç tahvilin satış tarihindeki TL karşılığından, alış tarihindeki TL karşılığının çıkarılması şeklinde hesaplanıyor. Bu hesaplama yapılırken maliyet bedelinin endekslenmesi

de mümkün. Ancak 2006 ve sonrasında ihraç edilen eurobondların endekslemeye tabi tutulabilmesi için Yi-ÜFE (Yurtiçi üretici fiyat endeksi) farkının yüzde 10'dan fazla olması gerektiği unutulmamalı. Piyasada 2006 öncesinde ihraç edilen eurobondlar da var. Bunlar için böyle bir sınırlama yok, enflasyon oranı ne olursa olsun kazanç hesaplanırken endeksleme yapılabilir. Ayrıca satış kazancının 40 bin TL'si gelir vergisinden istisna olarak da değerlendiriliyor. Yani kazanç 40 bin TL'den az ise beyan edilmiyor, aşması durumunda ise aşan kısmın beyan edilmesi gerekiyor. 2006 ve sonrasında ihraç edilen eurobondlar için böyle bir istisna tutar yok. Hesaplanan kazancın tutarı ne olursa olsun gelir vergisi beyannamesinin 'diğer kazanç ve iratlar' satırına yazılarak beyan edilmesi gerekiyor.

YATIRIM FONLARI

Portföyünün en az yüzde 80'i hisse senedinden oluşan fonlarda (hisse senedi yoğun fon) yüzde sıfır oranında stopaj yapılıyor. Bir yıldan daha fazla süreyle elde tutulan ve hisse oranı 51'den fazla olan fon gelirlerinden ise hiç stopaj yapılmıyor. Ayrıca 23 Aralık 2020-31 Mart 2021 tarihleri arasında alınan (değişken, karma, eurobond, dış borçlanma, yabancı, serbest fonlar ile unvanında döviz ifadesi geçen yatırım fonları hariç) yatırım fonlarından elde edilen gelirler için stopaj oranı yüzde sıfır olarak uygulanıyor. Bunlar dışındaki menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirler üzerinden yüzde 10 oranında vergi kesiliyor. İster stopaj yapılınsın isterse yapılmınsın, yerli yatırım fonu gelirleri ayrıca beyan edilmiyor.

FAİZ VE REPO

2020 yılında, repo gelirleri üzerinden yüzde 15, mevduat faizleri ile katılım bankalarının katılma hesaplarına ödenen kâr payları üzerinden ise vadeye ve döviz cinsine göre değişen oranlarda stopaj yapılıyor. TL mevduatı ve katılma hesaplarını cazip kılmak için geçici olarak stopaj oranları düşürüldü. Stopaj yoluyla vergilendirilen bu gelirler, tutarı ne olursa olsun beyan edilmiyor.

YURTDIŞI FAİZ

Yurtdışı bankalardan veya Türkiye'deki bankaların yurtdışındaki şubelerinden elde edilen faiz gelirleri üzerinden

MENKUL KIYMET GELİRLERİNİN VERGİLENDİRME ESASLARI

Gelirin türü	Stopaj oranı (%)	Beyan durumu
MKYO hisse senedi satış kazancı (BİST'te)	10	Beyan edilmez.
Diğer hisse senetleri satış kazancı (BİST'te)	0	Beyan edilmez.
Hisse senedi kâr payı (temettü)	15	Brüt tutarın yarısı istisna. Kalan tutar, 49 bin liradan fazla ise tamamı beyan edilir. Hesaplanan vergiden stopajın tamamı düşülür.
Altına dayalı devlet iç borçlanma senedi gelirleri (faiz-alım satım)	0	Beyan edilmez.
Devlet tahvili ve Hazine bonosu gelirleri (faiz-alım satım)	10	Beyan edilmez.
Türkiye'de ihraç edilen özel sektör tahvili gelirleri (faiz-alım satım)	0 - 15	Beyan edilmez.
Eurobond kupon faizi	0	49 bin lirayı aşarsa tamamı beyan edilir.
Eurobond satış kazancı (2006 öncesinde ihraç)	---	Endeksleme yapılabilir. Kazanç 40 bin lirayı aşarsa, aşan tutar beyan edilir.
Eurobond satış kazancı (2006 ve sonrasında ihraç)	---	Endeks farkı %10'dan fazlaysa endeksleme yapılabilir. Kazancın tamamı beyan edilir.
Repo geliri	15	Beyan edilmez.
Mevduat faizi ve katılım bankası kâr payı	0 - 20	Beyan edilmez
Yurtdışı banka mevduat faizi	---	2 bin 600 lirayı aşarsa tamamı beyan edilir.
Kira sertifikası kâr payı gelirleri ve alım satım kazançları (Türkiye'de ihraç)	0 - 15	Beyan edilmez.
Yatırım fonu gelirleri	0 - 10	Beyan edilmez.
Varant (Dayanak varlığı hisse senedi)	0	Beyan edilmez.
Vadeli işlem ve opsiyon kazancı (Hisse senedi veya hisse senedi endeksine dayalı kontratlardan)	0	Beyan edilmez.
Vadeli işlem ve opsiyon kazancı (Diğer kontratlardan)	10	Beyan edilmez.

vergi kesintisi yapılmadığından, 2020 yılında 2 bin 600 TL'yi aşan faiz gelirlerinin tamamının gelir vergisi beyannamesinin 'menkul sermaye iradı' satırına yazılmak suretiyle beyan edilmesi gerekiyor.

BEYAN VE ÖDEME

2020 yılına ilişkin gelir vergisi beyannamelerinin 31 Mart'a kadar verilmesi gerekiyor. Beyanname vergi dairesine elden verilebileceği gibi Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde (www.gib.gov.tr) yer alan Hazır Beyan Sistemi'ni kullanarak hiç vergi dairesine gitmeden de verilebiliyor. İlk defa menkul kıymet gelirlerini beyan edecek olanlar da bu sistemden yararlanabilirler. Bu pandemi ortamında vergi dairesine gitmek yerine, internette Hazır Beyan Sistemi kullanılarak beyanname verilmesi daha doğru olacaktır. Beyanname gösterilen gelir vergisinin yansı ile damga vergisinin tamamı 31 Mart'a, gelir vergisinin diğer yansı ise 2 Ağustos'a (31 Temmuz hafta sonuna geldiği için) kadar ödenebilir.